HE 48/2023 vp
Ilmastoasiantuntija Hanna Aho
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
MmV 24.10.2023

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsityksen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain 6 ja 29 §:n muuttamisesta

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja toteaa seuraavaa:

Tuore ilmastovuosikertomus toteaa, että ilman merkittäviä lisätoimia maankäyttösektorilla on todennäköistä, ettei Suomi saavuta EU:n LULUCF-asetuksen mukaisia velvoitteita ilman päästöyksiköiden ostoja muista jäsenmaista. Myös kansallisen hiilineutraaliustavoiteen saavuttaminen tarkoittaa lisätoimia maankäyttösektorilla. **Näinollen maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman (MISU) toimien toteuttaminen on tärkeää, mutta ne eivät ole riittäviä vaan hallituksen tulee tehdä ilmastolain mukainen päätös lisätoimista mahdollisimman pian.**

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) nojaa osaltaan metsitystuen kasvihuonekaasupäästöjä vähentävään vaikutukseen. Suunnitelman mukaan mikäli vuosittainen joutoalueiden metsityspinta-ala Suomessa olisi 3 000 - 4 000 hehtaaria vuodessa (eli yli tuhat hehtaaria enemmän kuin päättyvässä tuessa) alkaen vuodesta 2021 seuraavien 15 vuoden ajan eli yhteensä 45 000 hehtaaria, kasvihuonekaasupäästöt pienenisivät aiempaan maankäyttöön verrattuna keskimäärin 0,1 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia vuodessa vuoteen 2035 mennessä. Metsityksen positiiviset ilmastovaikutukset kasvaisivat pidemmällä aikavälillä ja avittaisivat erityisesti vuoden 2035 jälkeisten tavoitteiden saavuttamisessa sekä tukisivat puuntuotantoa. Nykyisen tuen lisäksi MISUssa on ollut tarkoituksena tukea myös heikkotuottoisten peltojen metsitystä omalla mekanismillaan. Metsityksen on osaltaan ajateltu kompensoivan metsäkatoa, jota ei ole sitoumuksista huolimatta saatu Suomessa pysähtymään. Suomen ilmastopaneeli on lausunnossaan MISU:sta pitänyt metsitystukea oikeansuuntaisena ja kannatettavana. Perustuen IPCC:n sekä Suomen ilmastopaneelin laskelmiin Liitto muistuttaa, että ilmastolain mukaisen hiilinegatiivisuuden saavuttaminen vuoden 2035 jälkeen vaatii aktiivisia lisätoimia sekä maankäyttösektorilla että teknologisten nielujen kehittämiseksi.

Liiton mukaan ilmastotoimien valinnassa tulee painottaa erityisesti kustannustehokkuutta, luotettavuutta, luontovaikutuksia sekä oikeudenmukaisuutta. Luonnonvarakeskuksen (2021) mukaan mikäli tarkastellaan metsitystä eri maalajeilla, suurempi päästövähenemä saadaan turvetuotannosta poistuneiden alueiden ja maatalouskäytöstä poistuneiden turvemaiden metsityksestä. Kuten Helsingin yliopiston yliopistotutkija Paavo Ojasen lausunnosta käy ilmi, paksuturpeisilla kohteilla (turvekerros yli 30 cm) ilmaston kannalta paras vaihtoehto on vettäminen. Valtioneuvoston selonteossa maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta joutoalueiden metsitys on luokiteltu ilmastotavoitteiden saavuttamista tukevana toimena kustannusvaikuttavaksi. PTT:n kustannusvaikutustenarvioinnin (2022) mukaan **hylättyjen kivennäismaa (”joutoalue”) peltojen sekä huonosti tuottavien turvepeltojen metsitys ovat ilmastovaikuttavuuden, kustannusvaikuttavuuden sekä hyväksyttävyyden osalta kymmenen parhaan**

maankäyttösektorin ilmastotoimen joukossa. Huonosti tuottavien turvepeltojen ja kivennäispeltojen metsitystuki vähentäisi yhteiskunnan kustannuksia maataloustukien verran, joita ei enää tarvitsisi maksaa metsitystukikohteille. Suomen ympäristökeskuksen lausunnon perusteella nykyisessä metsitystuessa on onnistuttu ottamaan huomioon kriittisimpiä näkökohtia luonnon monimuotoisuuden turvaamisen osalta, mutta lain pykäliä ja perusteluja olisi ollut hyvä tarkentaa esimerkiksi turvemaiden, ennallistamisen, kosteikon perustamisen ja jalopuiden osalta.

Suomelle on jokatapauksessa tulossa taloudellisia seurauksia mikäli maankäyttösektorin ilmastotavoitteisiin ei päästä, joten näiden veronmaksajille lankeavien kustannusten minimointi olisi järkevää talouspolitiikkaa. **Luonnonsuojeluliitto on huolissaan, että kustannusvaikuttavista toimista luopuminen antaa väärän signaalin ilmastotavoitteisiin sitoutumisesta varsinkin kun korvaavista toimista ei ole sovittu.**

Liitto kiinnittää huomiota lakiehdotuksen toteamuksen, jonka mukaan *”Kansantalouden mittakaavassa tarkasteltaessa metsitystukijärjestelmän päättyminen vuoden 2023 lopussa voi osaltaan merkitä epäsuoria vaikutuksia, jotka liittyvät hiilinielujen ja - varastojen vahvistamista ja ylläpitämistä koskevien kansainvälisten ja kansallisten velvoitteiden täyttämiseen.”*

Luonnonsuojeluliiton mielestä olisi ollut asianmukaista, että lakiesityksessä olisi ollut **laskelma siitä miten vastaava määrä nieluhyötyä voidaan saavuttaa maankäyttösektorilla muilla lisäisillä toimilla ja arvio niiden kustannuksista.** Valtiontaloudelle toivottuja säästöjä tulisi tarkastella siitä näkökulmasta, että nielutavoitteet saavutetaan vaihtoehtoisilla keinoilla.

Liitto muistuttaa, että metsitystuesta luopuminen on ristiriidassa pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman luvun 7.4. kanssa, jossa todetaan että *”Metsä- ja maaperänieluja vahvistetaan. Vähennetään maaperäpäästöjä vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti laajentaen ja tehostaen olemassa olevia keinoja”.*

Politiikan pitkäjänteisyys ja ennustettavuus kärsii tuen lakkauttamisesta. Tukijärjestelmä on vasta saatu käyttöön, mutta jo 5300 ha verran tukikohteita on hyväksyttynä. Metsäkeskuksen kyselyn mukaan maanomistajat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä metsitystukeen ja sen hakuun. Tuen jatkovalmistelu on myös ollut jo pitkällä. Voidaan siis ajatella, että tuelle on ollut tilausta. **Luonnonsuojeluliitto pitää siirtymäsäädöksiä tarpeellisina, jotta varmistetaan hallitusohjelman mukaisesti, että aiemmin myönnettyihin tukiin liittyvät maksatukset jatkuisivat ja että tuensaajia koskeva metsitysvelvoite jatkuu siirtymävaiheen ajan.**

Hallitusohjelman perusteellaa vaikuttaa siltä, että jatkossa metsitystä ajatellaan edistettävän yksityisin varoin vapaaehtoisen hiilimarkkinoiden kautta. Liitto on huolissaan vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden kriteerien heikkoudesta, markkinan uskottavuudesta, metsityksen toteutumisesta kotimaassa ja hankkeiden kyvystä ehkäistä toimien ympäristöhaittoja. Nykyisen metsitystuen etuna on ollut ELY-keskusten rooli ympäristövaikutuksia valvovana viranomaisena. ELY:jen lausuntojen johtopäätöksistä 17% oli kielteisiä. Yleisimmät syyt kielteiselle lausunnolle olivat maataloustuet (47 %) kaavoitus (21%) ja maisema (16%). Perinnebiotoopit tai lajihavainnot (monimuotoisuus) oli syy kielteiseen lausuntoon vain 6% tapauksista ja lannoitteet tai torjunta-aineet pohjavesialueella (vesitalous) 5 % tapauksista.

Liitto kiinnittää huomiota lakiesityksen kohtaan, jonka mukaan “*Ilman julkista tukea joutoalueiden metsitysmäärien arvioidaan ainakin alkuvaiheessa pienentyvän merkittävästi, koska joutoalueiden metsityksen kannattavuus on heikko eikä maanomistajille metsitykseen suunnattuja vaihtoehtoisia*

kannustimia tarjoavia markkinoita ole tällä hetkellä olemassa."

Luonnonsuojeluliiton mielestä tuen lopettamisen sijaan parempi vaihtoehto olisi kohdentaa tukea ilmasto- ja luontovaikutusten näkökulmasta parhaille kohteille ja tarvittaessa alentaa tukitasoja. Erityisesti käytöstä poistuvilla turvetuotantoalueilla sekä turvepelloilla ympäristöhaittojen vähentämistarve on akuutti ja taloudellisesti houkuttelevat vaihtoehdot maanomistajille lieventää ympäristöhaittoja tarpeen. Ohutturpeisilla ja luonnon monimuotoisuutta lisäävillä kohteilla mahdollisuus metsitystukeen tulisi säilyä ainakin kunnes tarjolla on korvaava järjestelmä. Paksuturpeisilla kohteilla vettäminen ja ennallistaminen on parempi vaihtoehto. Erityisesti yhdistettynä hallituksen esitykseen luopua kosteikkoviljelyn tuesta Liitto pitää metsitystuesta luopumista ilmastolle haitallisena toimena.

Liitto pitää tärkeänä, että tukikohteiden valvonnasta pidetään huolta jatkossakin.

Lisätietoja:

Ilmastoasiantuntija Hanna Aho, puh. 040 628 9495, hanna.aho@sll.fi